

חידושי הרמב"ן מסכת תולין דף ב עמוד ב

טמא בחולין מאי למימרא. פרש"י ז"ל דהא לא הוזהרו ישראל על טהרת חוליהן, ואינו מחוור שאין ההקפדה באיסור טומאתן אלא לומר שלכתחלה מוסר אותן להן והן טהורין, ועוד דכי אמרינן בחולין שנעשו על טהרת הקדש לא אתא לאשמועינן אלא שהן טהורין אבל איסור אין בטומאתן, דמאן דאמר כקדש דמו לאו לאיסור טומאה שלהן קאמר, ומאן דאמר לאו כקדש דמו לאו להתר טומאתן אלא בדין טהרתן פליגי שלא כדברי רש"י ז"ל, אלא הכי פירושה טמא בחולין מאי למימרא פשיטא דהא לא כתיבא בהו שמירה ובודאי מצי שחיט ויזהר שלא יגע בבשר, דכיון דלא כתיבא בהו שמירה פשיטא שאין חוששין ואפי' נעשין בטהרה או שנעשין על טהרת תרומה, ופריק בחולין שנעשו על טהרת הקדש וקסבר כקדש דמו וכיון דכקדש דמו סלקא דעתין לעביד בהו מעלה כקדשים וליבעי שימור ולסרינהו שמא יגע ולא אדעתיה או משום גזרה דקדשים קמ"ל, וא"ת למה ליה למימר כקדש דמו דלמא לעולם לאו כקדש דמו ומשום הכי הוא דשרי והיא גופה קמ"ל, ואלמה אמרינן לקמן בחולין גופיה לא אצטריכא ליה חולין שנעשו על טהרת הקדש לאו כקדש דמו, י"ל אי ס"ד לאו כקדש דמו פשיטא דהא ליכא למגזר משום מוקדשין שכמה מעלות יש ביניהם, ולא משום שמא נגע ולא אדעתיה שלא עשו להן מעלה כל כך, ואי לאשמועינן היא גופה דלאו כקדש דמו ולהכי שרי לא אפשר דהא לא שמעינן לה מינה שאע"פ שהן כקדש דין הוא שמותר ולהכי אמרינן ההוא לא אצטריכא ליה, ועוד לישמעין בעלמא מאי שנא דתני ליה גבי שחיטה דמוקדשין.

חידושי הרמב"ן מסכת תולין דף ב עמוד ב

ואם שחט ואמר ברי לי שלא נגעתי שחיטתו כשרה. איכא דקשיא ליה למה ליה ברי לי כי מספקא ליה נמי שחיטתו כשרה דמכדי עזרה רשות הרבים היא כדאמר' בפ"ק דפסחים (י"ט ב') זאת אומרת עזרה רשות הרבים היא וכיון שכן ספק טומאה ברשות הרבים הוא וספק טומאה ברשות הרבים ספיקו טהור, וכי ליתיה גבן דלישייליה נמי למה לי אחרים רואים אותן, וניחא ליה דכיון דשחיט רגלים לדבר דנגע וכל היכא דאיכא רגלים לדבר אפילו ברשות הרבים נמי ספיקו טמא, ואמר דהכי נמי אמרינן בפסחים (ט' א') גבי שפחתו של מציק שהטילה נפל לבור ובא כהן והציץ בו לידע אם זכר או נקבה ובא מעשה לפני חכמים וטהרוהו מפני שחולדה וברדלס מצוין שם, ואקשינן עלה והא אין ספק מוציא מידי ודאי, ומפרקינן שמא רוח הפילה, והכא ברשות היחיד הוא דגבי מדורות הגוים מיתניא בתוספתא אהלות (פט"ז ה"ו), עד דאי ברשות הרבים ספיקו טהור הוא ודאי וכיון שהוא רשות היחיד כל ספיקי ספיקות נמי טמאין, אלא כיון שהוא ספק הרגיל תולין להקל וכל שכן להחמיר תולין בדבר הרגיל, זה כתבו בתוספות, ולזה הפירוש טמא בחולין דשוחט באומר ברי לי הוא הא לאו הכי אפילו בדיעבד טמא, ומפני זה יבטל הפירוש הזה דכל דצריך לומר ברי לי לאו לכתחלה הוא, ועוד לא נהירא דספק טומאה ברשות הרבים הלכתא גמירי לה כדאמרינן בכמה דוכתי בתלמודא ואיתא לקמן בפרקין (ט' ב') ובפ"ב דע"ז ספק טומאה ברשות הרבים התיר להם האי הלכתא גמירי לה, וכי איצטריך להלכתא להיכא דאיכא רגלים לדבר איצטריך, דאי לאו הכי משום העמד דבר על חזקתו הוא טהור, ואיכא מאן דמתרץ הכא כיון דשחיט כמאן דודאי נגע דמי אי לא אמר ברי לי, וליתא, אלא שאין הקושיא כלום דבמוקדשין בכי האי גונא לאו בספק טומאה דיינינן דהא בעו שימור דכתיב משמרת תרומותי, אלא צריך שיהא ברי לו שהן טהורין ואם לאו אסור להקריבן.

חידושי הרמב"ן מסכת תולין דף ב עמוד ב

אילימא דאיטמי במת בחלל חרב אמר רחמנא. יפה פרש"י ז"ל דהאי חרב הרי הוא כחלל הכא לא אצטריך דבלאו הכי נמי מטמא בשר דגברא הוי אב וכלי ראשון ובשר שני אלא רבותא קאמר דאפי' ראשון הוי, והא דמפרקינן דאיטמי בשרץ ה"ה דהוה ליה לאוקומה דאיטמי בטמא מת דהוה ליה ראשון ואינו מטמא כלים כלל דהכי תנן במסכת אהלות פ"ק ארבעה טמאין במת שלשה טמאין טומאת שבעה ואחד טמא טומאת ערב, ובמסכת פסחים פ"ק (י"ד א') אמרינן בנר שננטמא בטמא מת ואוקימנא בנר של מתכת אי נגע דיקרב בדיקרב טהור, ורבינו חננאל ז"ל כתב הכא דאע"ג דאיטמי בטמא מת נעשה אב הטומאה, ואי אפשר להעמידה, והרב ר' אברהם ב"ר דוד ז"ל פירש דהכי מקשינן דכיון דחרב הרי הוא כחלל היכי מעייל ליה לסכין בעזרה הוה ליה

כמכניס טמא מת למקדש, ואפ"ל מאן דלא סבירא ליה כשמואל דאמר (עירובין ק"ד ב') המכניס טמא שרץ למקדש חייב כמת עצמו, כי האי גונא מודה דהא נעשה אב הטומאה לטמא אדם ולטמא בגדים והוא דומיא דזכר ונקבה כדכתיב מזכר עד נקבה תשלחו כדדריש ליה בסיפרי (פ' נשא), ולהאי פירושא הא דאמרינן ואב הטומאה הוא דטמיה לסקין ואזיל סכין וטמיתיה לבשר, תרתי קא פריך, סכין גופיה אסור להכניסו שם במקדשין, ועוד שהוא מטמא הבשר בין במקדשין בין בחולין.

רמב"ן במדבר פרק יט

ואמר בחלל חרב - כי דבר הכתוב בהווה, והוא הדין לחלל אבן או אגרוף. והזכיר חלל ומת, כנגד הבהמות שהשחוטות טהורות והנבלה מטמאה. ורבתינו (נזיר ג ב) עשו בו מדרש מפני יתורו לומר שהחרב כחלל, שלא בא הכתוב אלא להשוות החלל והחרב לומר שהוא נעשה אבי אבות לטומאה כמת עצמו ומטמא אדם וכלים טומאת שבעה. והנראה מן הסוגיות במשנה ובגמרא, שהוא מטמא במגע ובמשא כמת אבל אינו כמוהו לטמא באהל, שמא מצאו בו מיעוט מן הכתוב באהל "אדם כי ימות באהל", שאינו רק על האדם עצמו. ואם היה החרב שנטמא במת מטמא באהל, היו הכהנים אסורים בכל הבתים, שבכלן החרב טמא ויהיה מטמא אותם באהל. וכן נראה עוד בגמרא (שם ג ב), שאין החרב הנוגע במת מטמא אדם להצריכו הזאת שלישי ושביעי אע"פ שהאדם הזה הנוגע בו אב לטומאה. והיה זה, מפני שבכתוב השני שאמר והזה על האהל (פסוק יח) כתוב ועל הנוגע בעצם או בחלל או במת, ולא אמר או בחלל חרב. וא"כ הרי החרב כחלל לטמא במגע טומאת שבעה, אבל לא לטמא באהל, ולא להצריכו הזאה, ואין הנזיר מגלח עליו, ואין הכהן מוזהר ממגעו כלל. והוא הקרוב והנראה מדברי רבותינו. ואנחנו בעונותינו טמאי הגלות ולא ידענו בטהרת הקדש, עד יערה עלינו רוח ממרום ויזרוק השם עלינו מים טהורים ונטהר, אמן וכן יהי רצון במהרה בימינו:

תוספות מסכת בבא קמא דף ב עמוד ב

דאילו אב מטמא אדם וכלים - גרס ולא גרסינן אדם ובגדים שלשון זה משמע מטמא אדם לטמא בגדים וא"ל והרי טמא מת עושה כלי מתכת כיוצא בו דחרב הרי הוא כחלל אלמא יש מהן כיוצא בהן וי"ל דאכתי אינו עושה כיוצא בו שאותו כלי מתכת אין עושה כלי מתכת אחר כיוצא בו כמו שמדקדק ר"ת בריש מתני' דאהלות.

תוספות מסכת חולין דף עא עמוד ב

כי קאמר רבה כגון שבלע שתי טבעות - פירש בקונטרס דאי ממתניתין ה"א הא דטבעת לא מטמאה האדם לא משום בליעה הוא אלא משום דמגע בית הסתרים לאו מגע הוא לענין טומאה כדאמר בנדה (דף מב:): וליכא למימר דנטמא במשא שאין משא אלא במי שהטומאה באה ממנו כגון מת ונבלה ומעיינות הזב אבל טמא מת אע"פ שהוא אב הטומאה אין לו טומאת משא ומה שפירש נמי דאין טומאת משא אלא למי שטומאה באה ממנו הרי מדרס הזב דמטמא במשא וה"נ טבעת שנגעה במת כיון דהויא כחלל לטמא במשא